

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต ในภาคเหนือ เพื่อต้องการทราบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และต้องการที่จะศึกษาถึง ลักษณะการบริหารงาน การดำเนินงาน การจัดการสินทรัพย์ หนี้สิน ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รวมไปถึงการศึกษา ถึง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่ามีอะไรบ้าง สำหรับวิธีการศึกษาโดยออกแบบสอบถามคณะกรรมการหรือตัวแทนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตามกลุ่ม ตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง 3 จังหวัดคือ เชียงใหม่ พะเยา และพิษณุโลก แล้วนำข้อมูลมา วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ด้วยสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และ แบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert scale) ในรูป ความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ เงินปันผลง่าย (บาท/ปี) เงินสัจจะสะสม และจำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือเมื่อเงินปันผลง่ายต่อปี เงินสัจจะสะสม และจำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพิ่มขึ้น ผลการดำเนินงานคือรายได้สุทธิของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะมี ปริมาณเพิ่มขึ้น ส่วนประเภทอาชีพของประชาชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความสัมพันธ์เชิงลบ กล่าวคือหากอาชีพของประชาชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นเกษตรกรรม จะส่งผลให้รายได้ สุทธิของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตลดลง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้สุทธิของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตมากที่สุดคือเงินปันผลง่าย

สำหรับลักษณะการบริหารงาน การดำเนินงาน การจัดการสินทรัพย์ หนี้สิน ของกลุ่มออม ทรัพย์เพื่อการผลิตนั้น ในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้รับการส่งเสริมแนะนำวิธีการ จัดตั้ง และรูปแบบการดำเนินธุรกิจ จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ กรมการพัฒนชุมชน กระทรวงมหาดไทย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่วนใหญ่จัดตั้งกลุ่มอยู่ตามหมู่บ้านในชนบท พื้นที่ห่างไกล ไม่มีสาขาของธนาคารพาณิชย์เปิดให้บริการ สำหรับกลุ่มการเงินในชุมชนนอกจาก

จะมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแล้ว ยังมีกลุ่มการเงินอื่น ๆ อีก ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

ด้านการบริหารจัดการ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีหน้าที่ในการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ ๆ ให้บริการสมาชิก จัดทำบัญชีและดูแลผลประโยชน์ของสมาชิก ในแต่ละกลุ่มออมทรัพย์ มีกรรมการตั้งแต่ 6-15 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการ กรรมการผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ประธาน เหรัญญิก และเลขานุการ ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบอาชีพเกษตรกรและค้าของชำ ผลตอบแทนที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจ่ายให้แก่กรรมการต่อคนต่อปีนั้น เป็นจำนวนเงิน 300 – 2,500 บาท นอกจากนี้ยังพบว่าคณะกรรมการผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุด 3 ลำดับแรก ของกลุ่มออมทรัพย์ ๆ ที่ไปดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการในองค์กรการเงินอื่นด้วย คิดเป็นร้อยละ 38.17 ของคณะกรรมการทั้งสิ้น ส่วนใหญ่เป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข. คจ.) โดยร้อยละ 95 .00 ไม่ถือว่าเป็นภาระหนักในการทำงาน เนื่องจากองค์กรการเงินในแต่ละแห่งเปิดดำเนินการเพียงเดือนละ 1 วัน หรือบางกลุ่มเปิดดำเนินการปีละ 1 วัน กรรมการจึงสามารถบริหารจัดการด้านเวลา ไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน มีการมอบหมายหน้าที่การปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ลักษณะสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสามัญ และเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนหรือหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ตั้งของกลุ่มออมทรัพย์ ๆ นั้น และไม่รับบุคคลนอกชุมชนหรือหมู่บ้านอื่นเข้ามาร่วมเป็นสมาชิก เนื่องจากไม่สะดวกในการบริหารงาน การเก็บเงินออมและการติดตามลูกหนี้รายที่ค้างชำระ จากการศึกษาการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ พบว่าร้อยละ 75.00 ของกลุ่มออมทรัพย์ ๆ มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น โดยสาเหตุหลักเห็นว่า มีเงินออมเก็บไว้ใช้ในอนาคตและมีแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมใช้จ่ายในยามจำเป็น

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีลักษณะเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์เครดิตยูเนียน และการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร ด้านการลงทุนในธุรกิจและกิจการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพบว่า เกือบทั้งหมดในกลุ่มประชากรที่ศึกษา ดำเนินกิจกรรมมีการรับฝากเงินสัจจะออมทรัพย์และให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิกเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 97.00 การนำเงินไปลงทุนในธุรกิจหรือกิจการของกลุ่มมีเพียงเล็กน้อย โดยกิจกรรมเครือข่ายที่กลุ่มออมทรัพย์ ๆ ส่วนใหญ่นำเงินไปลงทุน ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด รองลงมาได้แก่กองทุนปู้ย สำหรับการจัดสรรเงินจากผลกำไรสุทธิประจำปี ประกอบด้วยเงินปันผลค่าหุ้น เงินเฉลี่ยคืนผู้กู้ เงินค่าตอบแทนคณะกรรมการ เงินจัดสรรค่าสวัสดิการแก่สมาชิก เงินทุนสำรอง เช่น เงิน

สมทบกองทุนสำหรับสร้างที่ทำการ และเงินทุนสาธารณะประโยชน์ ทั้งนี้ การจัดสรรเงินจากผลกำไรสุทธิประจำปีของแต่ละกลุ่มจะขึ้นอยู่กับระเบียบที่กำหนดไว้ในการจัดตั้งกลุ่ม และผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี ส่วนใหญ่กลุ่มออมทรัพย์ฯ จ่ายเงินปันผลโดยใช้กำไรสุทธิเป็นเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 50.00 และมีการจ่ายเงินปันผลโดยใช้เงินค่าหุ้น/เงินสะสมจะสะสมเป็นเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 17.50 ระเบียบของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เกี่ยวกับการเป็นสมาชิก การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก จำนวนกรรมการ คุณสมบัติของกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง เป็นกรรมการ ระเบียบเกี่ยวกับการออมเงิน การให้กู้ยืมเงิน และหลักเกณฑ์การจัดสรรผลกำไรจากการดำเนินงาน จะขึ้นอยู่กับข้อตกลงในที่ประชุมของสมาชิกแต่ละกลุ่มออมทรัพย์ฯ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามความต้องการของสมาชิก และสภาพเศรษฐกิจของชุมชนหรือหมู่บ้านนั้น

ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานะความเข้มแข็งและความมั่นคงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มที่เข้มแข็งในระดับดี รวม 123 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 30.75 กลุ่มที่เข้มแข็งในระดับปานกลาง 272 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 68.00 กลุ่มที่อยู่ในระดับอ่อนแอ คิดเป็นร้อยละ 1.25 ซึ่งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ขนาดเล็กทั้งจำนวน และ ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ มีความสำคัญมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 และปัจจัยด้านการมีสัจจะของสมาชิกมีความสำคัญรองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.31

ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตพื้นที่ดำเนินการประสบอยู่นั้น มีอยู่ด้วยการหลายประการ พอที่จะสรุปได้ดังนี้

1) ปริมาณลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ต่อสินเชื่รวม ในปี 2552 เท่ากับร้อยละ 0.97 นับว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำและไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2) ลำดับ ประเภทของปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีรายละเอียด ดังนี้

ลำดับที่ 1 ปัญหาด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน มีค่าเฉลี่ย 2.57 ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการช่วยเหลือด้านความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เป็นสำคัญสำคัญที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 ในด้านการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน เป็นปัญหารองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56

ลำดับที่ 2 ปัญหาด้านการบริหารงานในกลุ่มคณะกรรมการ มีค่าเฉลี่ย 1.82 ปัญหาด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการของกรรมการ เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 2.19 และ ปัญหาด้านการมอบหมายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเป็น
 ปัญหารองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78

ลำดับที่ 3 ปัญหาด้านวินัยทางการเงินของสมาชิกในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย 1.60 กล่าวคือ
 สมาชิกนำเงินกู้ยืมไปใช้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79
 การมีพฤติกรรมสร้างหนี้เกินตัว เป็นปัญหารองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.70

ลำดับที่ 4 ปัญหาด้านการเพิ่มจำนวนสมาชิก มีค่าเฉลี่ย 1.59 ปัญหาความไม่เข้าใจ
 ในประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์ของประชาชนเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88 และ
 ผลตอบแทนที่ได้รับจากการสมัครเป็นสมาชิก เป็นปัญหารองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.64

ลำดับที่ 5 ปัญหาด้านความสามารถในการระดมเงินทุนและเงินสัจจะมีค่าเฉลี่ย 1.53
 คือการที่กลุ่มออมทรัพย์ไม่ได้เป็นนิติบุคคล ทำให้ไม่สามารถกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้อื่นๆ ได้นั้น
 เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.65 ส่วนปัญหาเรื่องการเก็บเงินสัจจะจากสมาชิกได้ล่าช้า
 และไม่เป็นไปตามกำหนดเป็นปัญหารองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59 5.2.3 ปัญหาและอุปสรรคที่พบ
 ในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สามารถจำแนก ได้ดังนี้

3) ปัญหาด้านสมาชิกสมาชิกบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการ
 จัดตั้งกลุ่ม และหลักการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่แท้จริง เป็นสมาชิกเพื่อหวัง
 เงินจากกลุ่มเท่านั้น

4) ปัญหาด้านคณะกรรมการคณะกรรมการบริหารบางคน ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับ
 มอบหมาย มีการก้าวท้าวอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานคณะกรรมการบางคนมีความรู้ น้อย เกี่ยวกับการ
 การผลิต การตลาด และการบัญชี ทำให้ไม่สามารถจัดทำบัญชี และงบการเงินของกลุ่มได้ และขาด
 ประสบการณ์ด้านการบริหารเงิน การจัดการสภาพคล่อง ทำให้กลุ่มขาด โอกาสและบริการสมาชิก
 ได้ทั่วถึง หรือคณะกรรมการบางกลุ่มบริหารงานไม่โปร่งใส ไม่รับผิดชอบ ไม่ทุ่มเท ขาดความ
 เข้าใจ และขาดความน่าเชื่อถือ ทำให้เกิดปัญหากับสมาชิกและความยั่งยืนของกลุ่ม

5) ปัญหาด้านการบริหารจัดการไม่มีสถานที่ทำการถาวรเป็นของกลุ่มเอง ขาดอุปกรณ์และ
 เครื่องใช้สำนักงาน ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน การจัดเก็บข้อมูลเอกสารการบัญชี ไม่เป็นระบบ
 และสูญหาย รวมถึงคณะกรรมการส่วนใหญ่ ไม่มีประสบการณ์ด้านการค้า จึงไม่นิยมนำเงินไป
 ลงทุนในธุรกิจอื่นของกลุ่ม ทำให้สมาชิกขาดโอกาสเรียนรู้การทำธุรกิจและการส่งเสริมด้านตลาด
 และกลุ่มออมทรัพย์โดยส่วนใหญ่ขาดสภาพคล่องและขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลต่อการ
 ดำเนินงาน และการให้บริการกู้ยืมเงินแก่สมาชิก การจัดทำบัญชี การจัดทำงบการเงิน และการ

ตรวจสอบ ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี ไม่มีหน่วยงานทางราชการรองรับความมั่นคง ทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขาดความเชื่อถือจากสถาบันการเงิน

6) ปัญหาด้านกิจกรรมเครือข่าย มีการเชื่อมโยงเครือข่ายหรือรวมกลุ่มกับกลุ่มการเงินอื่นๆ ภายในชุมชนหรือหมู่บ้านมีน้อยมาก เนื่องจากมองว่าวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม แนวคิด หลักการบริหารแตกต่างกัน และไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งขาดหน่วยงานภาครัฐส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มการเงินอื่นนอกหมู่บ้าน ตำบล และระดับอำเภอ อย่างจริงจัง ทำให้การพัฒนาเครือข่ายที่จะรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสถาบันการเงิน ไม่มีความคืบหน้า สำหรับเครือข่ายในระดับอำเภอ มีเพียงการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกันเท่านั้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นองค์กรการเงินชุมชนในระดับฐานรากที่มีบทบาทสูงที่ช่วยให้ประชาชนที่มีรายได้น้อย สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้น ซึ่งบริหารจัดการโดยประชาชน ถือได้ว่าเป็นกลุ่มหรือกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตพื้นที่ชนบท

ดังนั้น ทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันพัฒนา โดยเฉพาะภาครัฐ ควรส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนรวมถึง หาแนวทางการศึกษาให้มีการจัดตั้งสถาบันการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อย และจดทะเบียนองค์กรการเงินต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้ถูกต้องตามกฎหมาย

รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรในความช่วยเหลือ สนับสนุนสถานที่ทำการและอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ตลอดจนให้ความรู้แก่คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การลงทุน การบริหารเงิน การบัญชี และมีระบบการตรวจสอบที่ได้มาตรฐาน ขององค์กรการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อย ให้เป็นที่เชื่อถือของประชาชนและสถาบันการเงิน

นอกจากนี้ จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งปัจจุบันได้จัดตั้งขึ้นเกือบทุกชุมชนของประเทศ แต่ก็มีเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้นที่สามารถพัฒนาตนเองได้ให้มีความเข้มแข็งและเป็นองค์กรการเงินชุมชนในการกระจายโอกาสและสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นควรสนับสนุนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ กระบวนการบริหารงานที่เหมาะสม จากกลุ่มออมทรัพย์ที่มีความเข้มแข็ง มีฐานะการเงินที่มั่นคง ได้ถ่ายทอดไปยังกลุ่มออมทรัพย์ในเครือข่ายที่ยังไม่เข้มแข็ง หรือยังไม่พร้อมสมบูรณ์ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการที่จะพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดการดำเนินงานที่ยั่งยืนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่ามีอะไรบ้าง และพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง พร้อมทั้งศึกษาถึงนัยต่อนโยบายของรัฐ หรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการให้ได้มาซึ่งการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชน ที่มีความมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved